

MOŽNOSTI ANALÝZY NEMECKÝCH ODBORNÝCH TEXTOV POMOCOU MYŠLIENKOVÝCH A POJMOVÝCH MÁP

POSSIBILITIES FOR THE ANALYSIS OF SPECIALIZED GERMAN TEXTS BY MEANS OF MIND AND CONCEPT MAPS

JANA KUCHAROVÁ

Abstract

During the Summer term of the academic year 2015/2016, the first-year master's students of the Faculty of Applied Languages at the University of Economic in Bratislava were offered a possibility to take a course The Analysis of Specialized German Texts by Means of Mind and Concept Maps as one of the obligatory courses to choose from. The aim of our paper is to present the contents of this course as well as to show the perspectives from which we analyzed specialized German texts through creating map and concept maps.

Key words: analysis, specialized text, mapping techniques, mind maps, concept maps, German language

Abstrakt

V letnom semestri akademického roka 2015 / 2016 sme v rámci povinne voliteľných predmetov ponúkli študentom prvého ročníka magisterského stupňa Fakulty aplikovaných jazykov Ekonomickej univerzity v Bratislave možnosť absolvovať predmet *Analýza nemeckých odborných textov pomocou myšlienkových a pojmových máp*. Cieľom nášho príspevku je predstaviť obsah tohto predmetu a zároveň ukázať, z akých hľadísk sme sa usilovali analyzovať nemecké odborné texty pomocou tvorenia myšlienkových a pojmových máp.

Kľúčové slová: analýza, odborný text, techniky mapovania, myšlienkové mapy, pojmové mapy, nemecký jazyk

Úvod

Schopnosť efektívne pracovať s odborným textom v cudzom jazyku by podľa nášho názoru mala byť pre študenta vysokej školy akéhokoľvek zamerania jednou z kľúčových schopností. Pri písaní rôznych ročníkových či neskôr záverečných prác je často nevyhnutné, priam žiaduce siahnuť po zahraničnej literatúre, pracovať s prameňmi alebo konfrontovať problematiku svojej vedeckej práce s výskumami realizovanými v krajinách inej jazykovej proveniencie.

Okrem dôležitosti práce s odbornou literatúrou v cudzom jazyku by sme na tomto mieste chceli osobitne zdôrazniť aj atribút *efektívnosť*. Pretože, ako uvádzame vyššie, hovoríme o schopnosti efektívne pracovať s odborným textom. Obsahom tohto pojmu je pre nás schopnosť vybrať si z množstva informácií tie, ktoré sú pre danú problematiku naozaj kľúčové a na základe vzájomných vzťahov medzi týmito kľúčovými položkami textu dokázať zreprodukovať jeho podstatu, nadviazať na ňu, konfrontovať ju s vlastným názorom, atď., a to na čo najmenšom priestore.

Jedinečný spôsob znázornenia veľkého obsahu informácií na malom priestore pomocou kľúčových položiek nám umožňujú techniky mapovania. V našich doterajších prácach sme ich definovali ako „súbor učebných i vyučovacích techník pomáhajúcich jednoduchšie a efektívnejšie zaobchádzať s vedomosťami. Ide o nástroje slúžiace na grafické znázornenie vedomostí predstavujúce verbálne alebo neverbálne zobrazenie kľúčových pojmov, propozícií, prípadne komplexov informácií a ich vzájomných vzťahov, ktoré môžu byť explicitne

pomenované“ (1, 2011, s. 36). Možnosti využitia techník mapovania ako podporných nástrojov na rozvíjanie rôznych učebných stratégií sme doteraz skúmali prevažne v teoretickej rovine. Považovali sme však za potrebné overiť si možnosť ich využívania aj vo vyučovacej praxi. Preto sme sa rozhodli prepojiť analýzu nemeckých odborných textov s praktickým využitím techník mapovania. Študentom Fakulty aplikovaných jazykov Ekonomickej univerzity v Bratislave, ktorí sú v období prípravy svojej diplomovej práce, sme v rámci predmetu analýza nemeckých odborných textov pomocou myšlienkových a pojmových máp ponúkli návod, ako je možné efektívne znázorniť aj pomerne veľký obsah pomocou niekoľkých kľúčových položiek a vzájomných vzťahov, ktoré vznikajú medzi týmito položkami.

Cieľom našej práce je objasniť obsah základných pojmov týkajúcich sa predmetnej problematiky. Následne chceme predstaviť rôzne hľadiská analýzy nemeckých odborných textov, ku ktorým sme v rámci vyššie spomínaného vyučovacieho predmetu tvorili myšlienkové a pojmové mapy.

Objasnenie obsahu základných pojmov k zvolenej problematike

Analýza spolu s používaním pravidiel je podľa Bimmela a Rampillonovej „jednou z priamych učebných stratégií slúžiacich na spracovanie jazyka“ (2, 2000, s. 65). Zahŕňa v sebe niekoľko čiastkových stratégií:

- analýzu slov a výrazov,
- porovnávanie jazykov,
- využívanie poznatkov z materinského jazyka,
- objavovanie pravidielností,
- používanie pravidiel atď.

Keďže vytváranie rôznych foriem máp je, podľa nášho názoru, proces úzko spojený s analýzou učebnej látky, ku ktorej autori zostavujú svoje mapy, myslíme si, že techniky mapovania môžu byť nástrojmi, ktoré napomáhajú rozvíjaniu tejto učebnej stratégie na rôznych úrovniach. Možnostiam využitia techník mapovania na úrovni analýzy slov a výrazov, porovnávania jazykov, využívania poznatkov z materinského jazyka, objavovania pravidielností a používania pravidiel sme sa už zaoberali v jednej z našich doterajších prác (Kucharová, 2013, s. 7 – 25).

V súčasnom období je našim cieľom posunúť problematiku analýzy do inej roviny – do roviny analýzy väčšieho, kompaktniejšieho celku – textu. K tomuto kroku nás viedli aj názory, ktoré sme spomenuli v úvode – práca s odborným textom ako jedna z kľúčových činností študenta na vysokej škole, a v rámci efektívnosti práce redukcia učebnej látky len na to najdôležitejšie, s cieľom znázorniť čo najväčší obsah na čo najmenšom priestore. Nückles a kol. (2004, s. 9) považujú práve túto redukčnú funkciu techník mapovania za jednu z ich silných stránok. Popri nej ešte zdôrazňujú prínos techník mapovania pri štruktúrovaní učiva, vizualizácií, komunikácií, elaborácií, ako aj ich funkciu podnecovať kreatívne myslenie.

Predmetom analýzy pomocou techník mapovania sa pre nás stali odborné texty. Seresová (3, 2010, s. 9) výstižne definuje odborný jazyk ako „komunikačný prostriedok, ktorý odráža isté štruktúry myslenia, ktoré sú určované metódami odboru. Slúži na komunikáciu o odborných témach, o rôznych predmetoch, operáciách, procesoch, postupoch, teóriách a pod. a používa na to jazykovo najkratšie a najprecíznejšie formy, teda odborný termín, ktorý ako jazykový znak odborného pojmu poskytuje jednoznačné dorozumenie sa o predmete a obsahu odborného termínu. Odborný jazyk sa teda viaže na elementy myslenia, štruktúry myslenia v odbore a štruktúry vyjadrovania, ktoré sú v odbore zvyčajné.“ Odborný jazyk, na rozdiel od spisovného jazyka, je teda vymedzený pre oblasť určitej profesie alebo odboru vedy a techniky. Na jeho porozumenie je preto potrebný istý stupeň odborného vzdelania. Možno teda povedať, že odborný jazyk je veľmi úzko prepojený s praxou odboru, na ktorý sa vzťahuje. Preto je paralelne s odbornými predmetmi v materinskom jazyku integrovaný do študijných programov

vysokých škôl odborného zamerania. Odborný jazyk sa vyznačuje jednoznačnosťou, významovou presnosťou, zrozumiteľnosťou, stručnosťou a ustálenosťou odbornej slovnej zásoby. Pri odborných textoch ide prevažne o texty monologického charakteru a zo slovných druhov v nich prevažujú podstatné mená. Z hľadiska možného využitia techník mapovania má pre nás práve prevaha podstatných mien (a aj nominalizácia) v textoch veľký význam, pretože pomerne rýchlo umožňuje zredukovať obsah textu na jeho kľúčové položky. Jednotlivé položky vytváraných máp tvoria v prevažnej väčšine podstatné mená alebo nominálne konštrukcie. Slovesá, prídavné mená a ďalšie slovné druhy slúžia skôr na pomenovanie vzájomných vzťahov medzi jednotlivými položkami pojmových máp.

Na niektoré špecifiká práce s nemeckým odborným textom poukazuje aj Flochová (2012, s. 50 – 54). Zastáva názor, že špecifickosť odborného jazyka v porovnaní so všeobecným sa najvýraznejšie prejavuje v lexikálnej rovine. Z hľadiska odbornej slovnej zásoby upriamuje pozornosť predovšetkým na často frekventované a verejnosti známe výrazy v súvislosti s rýchlo sa šíriacimi informáciami prostredníctvom printových a elektronických médií. Hovorí tiež o neologizmoch – slovách prebraných z iných jazykov. *„Množstvo neologizmov vzniklo najmä v súvislosti so zavedením počítačovej techniky, pretože išlo o úplne novú vednú oblasť a neexistovali výrazy, ktoré by mohli pomenovať dané skutočnosti. Odborná lexika sa obohacuje aj preberaním slov z iného cudzieho jazyka. Týmto jazykom je v nemčine, ale aj v slovenčine, angličtina. Súvisí to s rozvojom vedeckých, hospodárskych a politických vzťahov vo svete a nemalý vplyv na prienik internacionalizmov do súčasnej slovnej zásoby má globalizácia ekonomiky“* (4, 2012, s. 51). V odborných textoch možno tiež nájsť veľa špeciálnych odborných výrazov pre daný odbor a v nemeckom odbornom texte zohrávajú veľmi dôležitú úlohu kompozitá. Z hľadiska syntaxe prevažuje v nemeckých odborných textoch sklon k nominálnemu vyjadrovaniu, ale typické sú aj pasívne konštrukcie, pričastia, rozvité prívlastky, infinitívne konštrukcie, ale aj bohato rozvité vety a súvetia. V rámci analýzy nemeckých odborných textov sme sa tejto oblasti nevenovali príliš detailne, usilovali sme sa predovšetkým o vyhľadávanie najtypickejších a najfrekventovanejších lexikálnych jednotiek a syntaktických konštrukcií v danom texte.

Prostriedkom analýzy nemeckých odborných textov sú pre nás techniky mapovania. Slúžia na grafické znázornenie abstraktných a komplexných súvislostí, pričom základným princípom je vizualizácia. Jednotlivé položky vytváraných máp – pojmy, kľúčové slová, slovné spojenia ale aj napr. obrázky, možno chápať ako uzly v sieti a vzájomné vzťahy medzi nimi ako spojenia medzi uzlami. Tieto vzájomné vzťahy sú vyznačené čiarami a niekedy aj explicitne pomenované. V systéme techník mapovania (Kucharová, 2011, s. 47) existuje pomerne široké spektrum rôznych foriem tvorenia máp. V odborných kruhoch sa však uprednostňujú predovšetkým dve najpoužívanejšie techniky mapovania – tvorenie pojmových a myšlienkových máp. Nückles a kol. (2004, s. 4) zastávajú názor, že ostatné techniky mapovania možno považovať za rôzne obmeny dvoch vyššie uvedených.

Zásadný rozdiel medzi pojmovými a myšlienkovými mapami spočíva predovšetkým v spôsobe ich grafického znázornenia. Myšlienková mapa vychádza z jednej centrálnej položky, ktorá predstavuje hlavnú tému mapy. Táto položka mapy sa následne rozdeľuje do rôznych smerov a hierarchií, ktoré sú vyznačené farebne, pomocou čiar rôznej hrúbky. Pojmová mapa predstavuje prehľadný, usporiadaný grafický útvar, spravidla hierarchicky vystavaný, v ktorom sú vzájomné vzťahy medzi jednotlivými položkami mapy presne pomenované, a tieto pomenovania sú napísané nad jednotlivými spájacími čiarami. Tento rozdiel vyplýva z odlišných psychologických základov oboch techník mapovania. Buzan, priekopník myšlienkového mapovania tvrdí, že ľudský mozog myslí multilaterálne, teda rôznymi smermi. Z tohto poznatku vyplýva aj postupné „rozvetvovanie“ vytváranej myšlienkovkej mapy ďalej od stredu, čím vznikajú jej ďalšie úrovne a podnety k pridávaniu ďalších súvisiacich nápadov (Buzan, T., Buzan, B., 2012, s. 26 – 27). Táto technika podporuje skôr spontánnu produkciu a zhlukovanie myšlienok v ľudskej pamäti a stimuluje asociačný a kreatívny potenciál tvorcu

mapy. Pojmové mapovanie vychádza z Ausubelovej teórie zmysluplného učenia, v ktorej sa kladie dôraz na začleňovanie nových poznatkov do už existujúcej kognitívnej štruktúry. Nové informácie sa dávajú do vzťahu s už osvojenými, pričom sa vytvára vždy nová hierarchická štruktúra. V procese poznávania tak vzniká sieť pojmov s hierarchickou organizáciou (Ausubel, 1968, s. 38). Tvorenie pojmových máp má teda pozitívny vplyv skôr na analytický a reflexívny ľudský potenciál.

V našich doterajších prácach sme sa možnosťami využitia techník mapovania vo výučbe cudzích jazykov (konkrétne nemeckého jazyka) venovali predovšetkým z teoretického hľadiska. Skúmali sme opodstatnenosť a možnosti využitia týchto techník a dospeli sme k záveru, že techniky mapovania môžu byť vhodným prostriedkom na rozvíjanie učebných stratégií. Ako sme už spomenuli v úvode, jednou z týchto učebných stratégií je aj analýza. V rámci analýzy sme sa v súčasnosti rozhodli venovať analýze odborného textu. Podľa Acksteinera (2008, s. 22 – 26) zohráva transformácia textu do grafických znázornení dôležitú úlohu v procese učenia. Učenie sa s jej pomocou stáva účinnejším, a v porovnaní s pasívno-receptívnym spracovávaním informácií podporuje aktívnejšie „produktívne“ zaobchádzanie s obsahom. Transformácia textu do grafického znázornenia si vyžaduje aktívny prístup študenta, kritické myslenie a dôsledné a aktívne spracovanie transformovanej informácie. Techniky mapovania tak môžu prispieť k lepšiemu zapamätaniu učebnej látky, k premýšľaniu nad daným obsahom, k formulovaniu názorov a postojov autora vytváranej mapy k danej problematike. Myslíme si, že aj z tohto hľadiska je využitie techník mapovania pre študentov vysokej školy veľmi vhodné a môže byť pre nich užitočné v procese prípravy do praxe.

Centrálne témy vytváraných máp pri analýze nemeckých odborných textov

V tejto časti nášho príspevku by sme chceli predstaviť, akým spôsobom sme v rámci seminára Analýza nemeckých odborných textov pomocou myšlienkových a pojmových máp pracovali so študentmi prvého ročníka magisterského stupňa Fakulty aplikovaných jazykov Ekonomickej univerzity v Bratislave.

Keďže sme na začiatku semestra predpokladali, že študenti doposiaľ nemajú skúsenosti s využívaním techník mapovania, čo sa nám napokon aj potvrdilo, v krátkosti sme im ich predstavili. Znamená to, že sme techniky mapovania zadefinovali, a na príkladoch konkrétnych máp sme im vysvetlili princíp tvorenia dvoch najpoužívanejších druhov máp – pojmových a myšlienkových. Už zo samotného názvu predmetu vyplýva, že počas celého semestra sme sa venovali iba týmto dvom technikám mapovania, čo odôvodňujeme v predchádzajúcej časti tejto práce. Aby sme však študentom ukázali, že uvedené dve techniky mapovania sú síce najpoužívanejšie, avšak nie jediné existujúce, predstavili sme im ich v kontexte systému techník mapovania (Kucharová, 2011, s. 47). Následne sme počas jednotlivých týždňov semestra pracovali s odbornými textami rôzneho charakteru i rozsahu, ku ktorým sme vytvárali a následne interpretovali (čítali) pojmové a myšlienkové mapy.

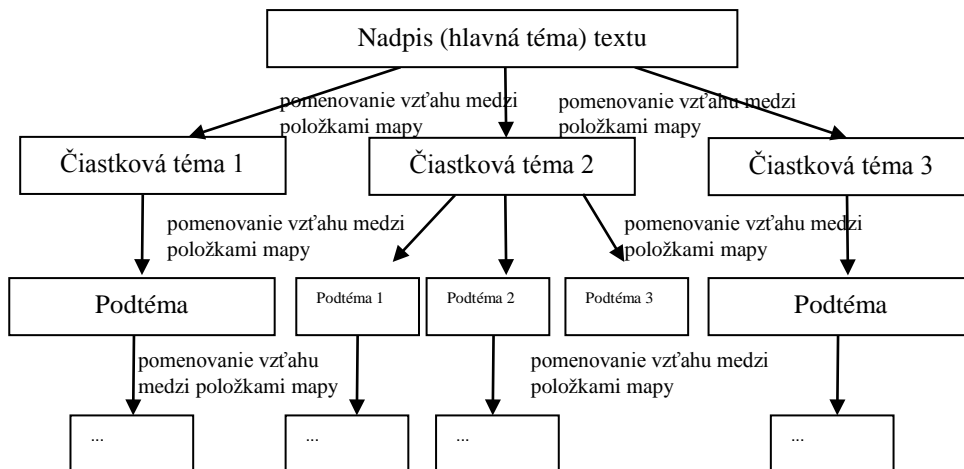
Ak chceme hovoriť o centrálnych témach vytváraných máp, potom musíme mať na mysli rôzne hľadiská a aj rôznorodosť odborných textov, ktoré sme pri analýze zohľadňovali.

Pri analýze nemeckých odborných textov pomocou myšlienkových a pojmových máp sme sa zameriavali na tri základné oblasti:

1. na obsah textu,
2. na analýzu textu na úrovni slov a viet z jazykového hľadiska,
3. na štruktúru textu.

Najviac pozornosti sme venovali obsahovej analýze odborných textov. Sme totiž presvedčení, že práve obsah je z praktického hľadiska pre študentov najdôležitejší. Najmä vtedy, ak je našim cieľom naučiť ich efektívne pracovať s informáciami, nájsť a spracovať predovšetkým kľúčové položky z prečítaného odborného textu a dokázať zreprodukovať obsah daného textu. Centrálnou témou takto vytváraných máp bol obyčajne

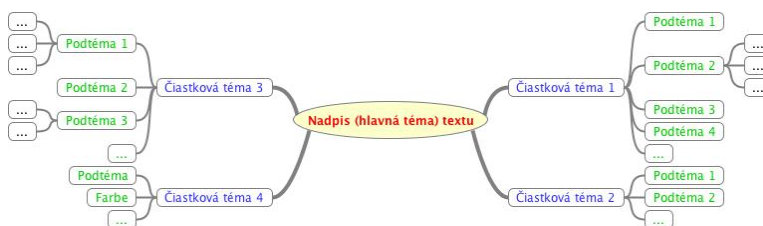
nadpisu textu a jednotlivé hierarchie máp tvorili čiastkové témy textu. Vytvorené mapy mali potom nasledovnú podobu:

Obrázok 1 Využitie pojmovej mapy pri analýze obsahu odborného textu

Ako možno vidieť na tejto všeobecnej ukážke vytvorenej pojmovej mapy, študenti zostavovali obsahovú štruktúru odborného textu, ktorá je znázornená hierarchicky, pričom jednotlivé hierarchie vytvorenej pojmovej mapy predstavujú kľúčové témy a podtémy textu. Dôležitou súčasťou pojmovej mapy sú pomenovania vzájomných vzťahov vznikajúcich medzi jednotlivými položkami mapy, teda aj medzi kľúčovými témami (informáciami) odborného textu. Bez týchto pomenovaní pojmové mapy nie sú pojmovými mapami. Až schopnosť pomenovať vzájomné vzťahy medzi jednotlivými položkami vytvorenej mapy totiž svedčí o tom, že študent naozaj analyzuje, ako jednotlivé informácie vzájomne so sebou súvisia, prečo sú na rovnakej alebo rôznej hierarchickej úrovni mapy.

Podobným spôsobom sme k obsahu odborných textov vytvárali aj myšlienkové mapy, ktorých podobu naznačuje nasledujúci obrázok.

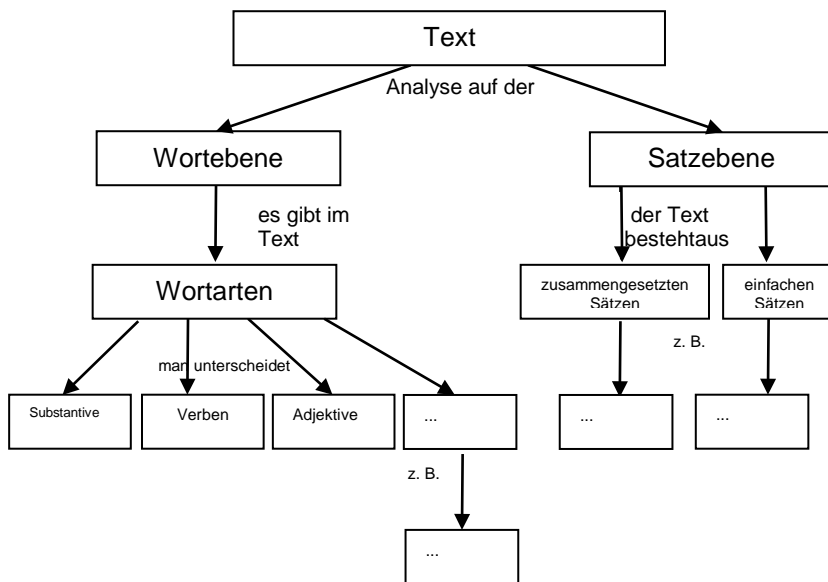

Obrázok 2 Využitie myšlienkového mapy pri analýze obsahu odborného textu

Rozdiel v technikách mapovania, ktorý sme objasnili v predchádzajúcej časti nášho príspevku, je zrejmy už na prvý pohľad. Explicitné pomenovania vzájomných vzťahov medzi položkami mapy sú nahradené používaním rôznych farieb a hrúbok čiar. Centrálna téma mapy je v strede a mapa sa postupne „rozvetvuje“ smerom od nej. V princípe však predstavuje podobnú štruktúru jednotlivých kľúčových tém textu ako pojmová mapa.

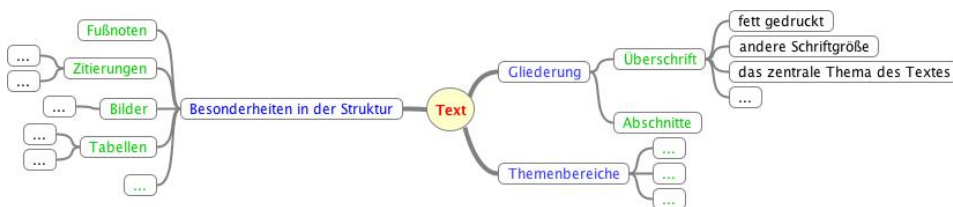
Okrem obsahu odborných textov sme sa v rámci ich analýzy usilovali zachytiť aj niektoré charakteristické znaky ich jazyka. Študenti vytvárali pojmové alebo myšlienkové

mapy, v ktorých analyzovali text na úrovni viet či slov. Vytvárané mapy mali v princípe vždy rovnaké centrálné témy, ktoré sa ale ďalej „rozvetvovali“ podľa charakteru textu. Ako príklad naznačíme podobu pojmovej mapy vytváratej k analýze slov a viet odborného textu. Upozorňujeme však, že nasledujúci obrázok je iba príkladom, akým spôsobom sme mapy vytvárali. Východiskovou témou bol text ako celok, ktorý sme analyzovali na úrovni slov a viet. Ďalšie úrovne mapy sú len naznačením jedného z možných postupov pri jej vytváraní.

Obrázok 3 Využitie pojmovej mapy pri analýze slov a viet odborného textu

Predovšetkým pri odborných textoch väčšieho rozsahu sme sa v rámci ich analýzy zaoberali vonkajšou (formálnou) štruktúrou textu ako celku. Študenti pritom vytvárali mapy ktoré znázorňovali celkový pohľad na text ako taký, ktoré neboli zamerané na jeho detailnú analýzu. Všimli si pritom najmä jeho členenie na kapitoly, podkapitoly, pri kratších textoch na odseky. Všimli si veľkosť a typ písma (tučné, kurzíva...) tému textu a odborný štýl textu. Okrem toho tiež zisťovali, či je text doplnený o obrázky, grafy, tabuľky, poznámky pod čiarou atď. Cieľom takejto formy analýzy je dôsledne sa oboznámiť s vonkajšou štruktúrou odborného textu, s jeho vlastnosťami, ktoré sú zrejme už pri pohľade na text, často bez toho, aby sme si daný text prečítali. Aj pri takomto vnímaní odborného textu ako celku sa študenti môžu veľa naučiť a oboznámiť sa s „vonkajšou podobou“ odborného textu, čo im môže pomôcť aj pri písaní ich vlastných prác. Príkladom takéhoto pohľadu na odborný text je nasledovná myšlienková mapa, v ktorej sme naznačili niektoré jej centrálné položky zamerané práve na vonkajšiu podobu a štruktúru textu.

Obrázok 4 Využitie myšlienkovj mapy pri analýze štruktúry odborného textu

Niekoľko zaujímavých zistení z vyučovacej praxe

Počas vytvárania myšlienkových a pojmových máp so študentmi Fakulty aplikovaných jazykov Ekonomickej univerzity v Bratislave sme dospeli k niekoľkým zaujímavým zisteniam, s ktorými by sme sa radi podelili s čitateľmi časopisu *Lingua et vita*. Prvé z nich sa týka používania jednotlivých techník mapovania. Ako sme už uviedli vyššie, študentom sme predstavili obe techniky mapovania (tvorenie pojmových aj myšlienkových máp) a na prvých hodinách, keďže sme analyzovali len texty krátkeho rozsahu (definície), sme spoločne ku každému textu vytvárali oba typy máp. Postupne sme však študentov viedli k tomu, aby pracovali čoraz viac samostatne, vo dvojiciach alebo v skupinách, a aby sami vytvárali a prezentovali svoje mapy. Umožnili sme im pri tom uprednostniť využitie tej techniky mapovania, ktorá im je bližšia, aby tvorenie máp nebolo pre nich niečo, čo robiť musia, ale to, čo robiť naozaj chcú. V učebnej skupine sa nám tak prirodzene vytvorili dve podskupiny študentov. Jedna z nich využívala pri analýze odborných textov pojmové mapy, druhá zasa myšlienkové mapy. Je zaujímavé, že skupiny sa vytvorili naozaj prirodzene a študenti sa čo do počtu rozdelili približne na polovicu.

Počas našej práce sme si ďalej uvedomili, aký vplyv má na kvalitu vytváraných máp rozsah východiskového odborného textu. Keď sme pracovali, najmä zo začiatku, s krátkymi textami – definíciami v rozsahu jednej až dvoch viet, vytvorené mapy poskytovali naozaj detailný pohľad na celý text. Ich súčasťou bolo takmer každé slovo textu. To znamená, že analýza bola naozaj detailná a na malom priestore poskytovala komplexný obraz o celom texte. Pri krátkych textoch sa nám dokonca podarilo znázorniť obsahovú analýzu spolu s analýzou slov a viet v texte do jednej mapy. Takáto práca však už nebola možná pri postupnom zväčšovaní rozsahu analyzovaného textu. Postupne sme vytvárali mapy, ktoré boli zamerané buď na obsah, alebo na slová a vety v texte, alebo na štruktúru textu. Pri vytváraní máp tu už naozaj bolo dôležité starostlivo vybrať kľúčové témy. Pri analýze slov a viet sme sa usilovali upriamiť pozornosť na najtypickejšie elementy daného textu, na tie, ktoré sa v ňom často opakujú alebo robia text jedinečným, čo bolo pomerne náročné. Veľmi často sa študenti po skúsenostiach s prácou s kratšími textami usilovali „vtesnať“ do svojich máp príliš veľa obsahu s cieľom poskytnúť detailný obraz o rozsiahlom texte na malom priestore.

Neodmysliteľnou súčasťou využívania techník mapovania v praxi je schopnosť interpretovať vytvorenú mapu – vysvetliť výber kľúčových tém mapy a objasniť vzájomné vzťahy medzi nimi. Preto sme v rámci práce s mapami venovali veľkú pozornosť ich prezentovaniu, ich „čítaniu“. Autori máp prezentovali svoje mapy, ale aj mapy, ktoré vytvorili ich kolegovia. Zistili sme, že najmä vtedy, ak chceme, aby našu mapu čítal niekto iný, je potrebné zvlášť dbať na jednoznačnosť znázornených položiek a vzájomných vzťahov medzi nimi. V rámci interpretácie pojmovej mapy sme jednotlivé mapy porovnávali, odôvodňovali sme si jednotlivé možnosti znázornenia položiek v mapách. Vytvorené pojmové a myšlienkové mapy boli takmer vždy podnetom na vzájomnú diskusiu, konfrontáciu názorov, ktoré často viedli k novému pohľadu na danú problematiku, prípadne k modifikovaniu vytvorenej mapy. Ak študenti vytvárali mapy vo dvojiciach alebo v menších skupinkách, ku konfrontáciám názorov a k hľadaniu spoločného riešenia a kompromisu dochádzalo už pri tvorení mapy, čo nepriamo prispieva aj k rozvíjaniu nepriamych sociálnych učebných stratégií (Bimmel, Rampillonová, 2000, s. 66).

Záver

Práca s odborným textom nie je jednoduchá a často nie je u študentov veľmi obľúbená. Veríme, že aj využitie techník mapovania môže prispieť k tomu, aby bola práca s množstvom odborných informácií i jazykových prostriedkov efektívna, zaujímavá a podnetná. V rámci predmetu analýza nemeckých odborných textov pomocou myšlienkových a pojmových máp sme sa usilovali viesť študentov k aktívnemu zaobchádzaniu s odborným textom a k uvedomelému premýšľaniu nad jeho obsahom, jazykovou a formálnou štruktúrou. Hoci sme

sa zamerali na prácu s textami v nemeckom jazyku ako cudzom jazyku, prístup k práci s odborným textom, ktorý sme sa v našej práci usilovali predstaviť, je použiteľný aj v iných vyučovacích predmetoch i v odbornej praxi. Ak má štúdium na vysokej škole pripraviť absolventa do praxe, potom musíme študentom dať podnety a prostriedky, ktoré môžu využiť vo svojom profesionálnom živote aj po ukončení štúdia. Sme presvedčení, že jedným z takýchto prostriedkov môže byť aj využívanie techník mapovania.

Zoznam citovanej literatúry

1. KUCHAROVÁ, J. 2011. Systematizácia techník mapovania. In: *Fórum cudzích jazykov 3, 2011*, s. 34 – 50. ISSN 1337-9321.
2. BIMMEL, P., RAMPILLON, U. 2000. *Lernerautonomie und Lernstrategien. Fernstudieneinheit 23*. München: Goethe-Institut, 2000, 208 s. ISBN 978-3-468-49651-6.
3. SERESOVÁ, K. 2010. *Nemecký odborný text ako predmet prekladu*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2010, 100 s. ISBN 978-80-225-2978-9.
4. FLOCHOVÁ, E. 2012. Práca s odborným textom v nemčine a jej špecifiká. In: *Česko: země, kde je němčina doma*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012, s. 50 – 54. ISBN 978-80-244-3031-7.

Zoznam použitej literatúry

- ACKSTEINER, P. 2008. *Wissensanwendung mit Mapping-Techniken. Konzepte und Trainingsmöglichkeiten*. Saarbrücken: VDM Verlag Dr. Müller AG & Co. KG, 2008. 92 s.
- AUSUBEL, D. P. 1968. *Educational Psychology: A cognitive view*. New York: Holt, Rinehart and Windston, 1968. 733 s.
- BUZAN, T., BUZAN, B. 2012. *Myšlenkové mapy*. Brno: BizBooks, 2012. 210 s.
- FLOCHOVÁ, E. 2012. Práca s odborným textom v nemčine a jej špecifiká. In: *Česko: země, kde je němčina doma*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. s. 50 – 54.
- KUCHAROVÁ, J. 2011. Systematizácia techník mapovania. In: *Fórum cudzích jazykov 3, 2011*. s. 34 – 50.
- KUCHAROVÁ, J. 2013. Techniky mapovania ako nástroje na rozvíjanie učebnej stratégie analýzy a používania pravidiel. In: *Fórum cudzích jazykov 3, 2013*, s. 7 – 25.
- NÜCKLES, M., GURLITT, J., PABST, T., RENKL, A. 2004. *Mind Maps & Concept Maps*. München: Deutscher Taschenbuchverlag, 2004. 152 s.

Kontakt

Mgr. Jana Kucharová, PhD.
Ekonomická univerzita v Bratislave
Fakulta aplikovaných jazykov
Katedra nemeckého jazyka
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava
Slovenská republika
Email: jana.kucharova@euba.sk